KLUB NOVÝCH NEWCOMERS CLUB

KANADSKÉ LISTY

Second Class Mail. Reg. No. 3088

BOX 520, STATION "D", TORONTO, ONTARIO, M6P 3K1 CANADA

No.9 a 10., září a říjen, September and October 1988.

John Reeves, author of a recently published book "Death in Prague". It relates to Czechoslovak Foreign Minister Jan Masaryk, who died under strange circumstances in 1948.

Professor H. Gordon Skilling, of University of Toronto, who has been closely involved with many, who are trying to preserve the best Czech and Slovak democratic traditions.

LETOŠNÍHO 28. ŘÍJNA JE TOMU 70 LET OD NEJSLAVNĚJŠÍHO DNE ČESKOSLOVENSKÝCH DĚJIN, OD VZNIKU SVOBODNÉ, DEMOKRATICKÉ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY. KOMUNISTY ZOTROČENÝ LID VE STARÉ VLASTI VŠAK NEMŮŽE DNES TOHOTO NEJVĚTŠÍHO ČESKOSLOVENSKÉHO SVÁTKU VZPOMÍNAT.

MY VE SVOBODNÉM SVĚTĚ NEZAPOMÍNÁME A VĚŘÍME, ŽE DEMOKRATICKÉ ZÁSADY, JIMIŽ SE MASARYKOVO ČESKOSLOVENSKO ŘÍDILO, OPĚT ZVÍTĚZÍ, A ŽE DO NAŠÍ DRAHÉ VLASTI SE VRÁTÍ OPĚT SVOBODA A DEMOKRACIE.

Bata

Bata Footwear
Division of Bata Industries Limited
Batawa, Ontario, K0K 1E0

"London TIMES", Aug. 88.

Peace at a price

IT IS GOOD NEWS that the Soviet Union seems to be liquidating some of the commitments of the Brezhnev era, in Afhganistan, Angola and Cambodia. All those bases and consignments of Kalashnikovs come too dear. Perhaps Central America will be the next vexed area from which the Soviet Union withdraws — even Cuba eventually? — and if this happens the United States really will have reason to believe that the world is a safer place.

But there is still one major skeleton in the cupboard of international relations: Eastern Europe Twenty years after the invasion of Czechoslovakia and the announcement of the Brezhnev doctrine the Soviet Union has done little to satisfy the national demands of its client states.

This creates a moral dilemma for America and its allies. International stability requires that they should connive at a continuing Russian empire and it is a bitter paradox that the United States must show more sympathy towards its Communist adversary's empire than it ever did to that of its British allies. For any disturbance along the Danube or the Vistula would put at risk the new-found cordiality.

So the period of peace and quiet towards which the world seems to be going will be won, as always, at the price of injustice to those who wish to change things. Of course, the position has not altered. The West has done little for Eastern Europe in the past and will do little in the future. But in welcoming the onset of peace, we should recognise that there are sacrifices which must be made to preserve it and that these will largely be borne by other people.

NEJVĚTŠÍ ZEMÍ SVĚTA je komunistická Kuba: vládu má v Moskvě, armádu v Africe a v Asii a obyvatelstvo v USA

SOVĚTSKÁ POSÁDKA v Maďarsku — 65 000 vojáků — má být v dohledné době stažena. Tvrdí to shodně zprávy z Budapešti, Moskvy i Washingtonu

Dne 3. září t.r. tomu bylo 40 let, co v Sezimově Ústí zemřel dr. Edvard Beneš. /Narodil se 28.5.1884 v Kožlanech u Rakovníka./

ZÁRUKY PRO ŽURNALISTY

Za poslední tři roky bylo ve světě usmrceno při výkonu svého povolání **80** žurnalistů a **36** dalších zmizelo nebo bylo uneseno. Uvedl to redaktor francouzského týdeníku L'Evéniment du jeudi pan Jean-Paul Kauffmann, který byl tři roky až do začátku letošního května vězněn – spoután řetězy a v naprosté izolaci – šíitskou »Organizací islámské svaté války« v Bejrútu. Vyslovil se pro to, aby reportérům pracujícím v místech ohnisek napětí a terorismu byly poskytnuty mezinárodní záruky bezpečnosti a ochrany, podobně jako lékařům a duchovním

2nd President of Czechoslovakia

DR. EDVARD BENEŠ

Se jménem Masarykovým navždy zůstane spjato jméno jeho nejužšího a nejdůvěrnějšího spolupracovníka a vykonavatele jeho politiky dr. Edvarda Beneše, jenž se 28. května 1884 narodil v Kožlanech u Rakovníka. Pocházel z četné rodiny, v níž byl nejmladší. Studoval a na podnět profesora Masaryka odešel roku 1905 do Paříže, aby tam ve studiích pokračoval. Po studiích byl jmenován doktorem práv university dijonské, rok později byl v Praze promován na doktora filosofie a jmenován profesorem národního hospodářství na obchodní akademii v Praze. Roku 1912 se stává docentem sociologie na české universitě i na technice.

Do ciziny odešel 1. září 1915 přes Aš, spolupracoval úzce s Masarykem a 24. září 1919 se vrátil do osvobozené a samostatné vlasti jako její zahraniční ministr. Masaryk o své spolupráci s Benešem říká ve Světové revoluci: »Spolupráce s drem Benešem byla snadná a účinná. Nebylo třeba mnoho řečí, byl politicky a historicky tak vzdělán, že stačilo slovo«. – »Za celou dobu mého zahraničního pobytu nevzniklo žádné nedorozumění; součinnost byla vzorná.«

Léta úmorné práce a úspěchů však vystřídal nový exil, nový a slavný návrat do osvobozené vlasti – dílo jeho velkého učitele bylo zničeno zradou lidí vlastního národa v cizích službách. Umírá nemocen a duševně zlomen. A jsou to dnes zase lidé vlastní krve, kteří doma i v exilu Benešovi spílají a ničí jeho dílo.

"Víd. Svob. Listy"

Kanadské Listy

INDEPENDENT MONTHLY
IN CZECH AND ENGLISH LANGUAGES.

Publisher and Editor: Mirko Janeček.
Editor of English Section:
Monica Sergent-Janecek.

Články,objednávky inserátů,opravy adres a předplatné lze poslat na:
"KANADSKÉ LISTY", Box 520,
Station "D", Toronto,Ont. M6P 3K1.

Pokud jsou články podepsané,nemusí se redaktor ztotožňovat s jejich obsahem.

Předplatné na 1 rok:

Kanada a USA ...	*$ 17:00*
Zámoří lodí ...	*$ 19:00*
Zámoří letecky ...	*$ 25:00*

NENÍ VAŠE PROPANOVÁ LEDNICE ŽIVOTU NEBEZPEČNÁ?

Nikdo, kdo je při zdravém rozumu by nedržel život ohrozující zařízení ve své domácnosti. Nicméně, tisíce lidí vlastní propanové lednice, které můžou vyprodukovat smrtelné množství kysličníku uhelnatého, jestliže nejsou správně větrány a čistěny.

Každým rokem se přihodí v Ontáriu průměrně tři smrtelné neštěstí v důsledku používání nesprávně udržovaných propanových lednic. Mnoho dalších lidí je nutné hospitalizovat jako následek otravy kysličníkem uhelnatým.

Abyste vyloučili risiko, přestěhujte propanovou lednici do venkovního přístřešku, nebo kupte novou lednici, kterou je teď požadováno držet venku za účelem stálého větrání, podobně jako ty, které jsou používány v rekreačních obytních vozidlech a přívěsech.

Taky vám doporučujeme, aby jste lednici nechali pravidelně vyčistit a provést na ní údržbu před spuštěním a udělali tak vždy, když je přemisťována. Tak rez, usazeniny, hmyz nebo cokoli blokující spalovací systém bude odstraněno.

Pro odpovědi na vaše dotazy, nebo k obdržení brožury "udeléj si sám" o udržbě, se spojte s Fuels Safety Branch na telefonním čísle (416) 234-6046, nebo pište na:

Fuels Safety Branch
3300 Bloor Street West
4th Floor, West Tower
Etobicoke, Ontario
M8X 2X4

Ministry of Consumer and Commercial Relations
Ontario
William Wrye, Minister
David Peterson, Premier

Oslavy 28.října

K 70.VÝROČÍ VZNIKU ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY:

Lecos zajímavého se letos děje za oponou,která už není docela železná. Můžeme-li my něčím přispět,pak myslím tím,že budeme podporovat ty síly v naší rodné zemi,které usilují o morální a politickou obrodu; že budeme střežit ony hodnoty,které pro nás /a nejenom pro nás/ ztělesnil Tomáš Masaryk. V říjnu letošního roku oslavíme 70.výročí vzniku Československé republiky. A jak je oslavíme,bude tentokrát mimořádně důležité. Náš hlas je už doma slyšen a nezůstává bez ozvěny. Hospodářský i mravní rozklad komunismu nutí jeho představitele žebrat u dveří včera nenáviděných kapitalistů. Je povinností každého z nás tento rozklad urychlit a dát novou naději zemi,jež svou krásou a schopnostmi svého lidu není z nejposlednějších. I pouhou účastí na letošních oslavách přispějeme k pohybu dějin. A nebudou to oslavy jen tak ledajaké. Posuďte sami:

Na torontské universitě bude ve dnech 28.až 30.10.probíhat konference o Československu,jíž se zúčastní přední političtí vědci a historikové z kanadských a amerických universit,a dokonce budou zastoupeny i záp.Německo,Skotsko a Israel. Organizátorem této konference na téma "Czechoslovakia 1918 to 1988 - Seven Decades from Independence" je největší znalec Československa moderní doby /a vedle Johna Reevese/nejlepší přítel demokratického Československa v Kanadě,profesor H.Gordon Skilling. -- Hlavní kanadská rozhlasová stanice CBC bude ve dnech 24.až 28.října vysílat serii pěti jedno-hodinových programů pod jménem "The Human Face",který napsal a produkoval John Reeves.Program bude vysílán na vlně 740 od 9:05 každý večer. -- Naše krajanské organizace připravují 2 podniky a oba si zaslouží co největší podpory nás všech. Dne 27.října v 8 večer bude uspořádán koncert české a slovenské hudby a auditoriu Lawrence Park Collegiate Institute,125 Chatsworth Drive /přibližně Avenue Rd. a Lawrence Ave West/.Účast již přislíbili:Vít Fiala,Antonín Kubálek,Oskar Morawetz,Jan Rubeš,Dagmar Rýdlová. Jména dalších umělců budou oznámena později. Bude to večer,na který se nezapomíná. --V neděli 30.října ve 4 hod.odp.provede torontské Nové Divadlo hru Václava Havla,pravděpodobně největšího českého dramatika a jednoho z nejstatečnějších lidí doma, "Pokoušení".Bude to světová premiéra této hry v českém jazyku,ač byla už úspěšně provedena anglicky. Hru uvede prof. Skilling,režii má A.Toman a mezi herci bude i B.Máca.Další představení bude v 8 večer.Místo:St. Lawrence Centre,27 Front St.East,vstupné $15.

Josef Čermák.

CZECHOSLOVAK (TORONTO) CREDIT UNION LIMITED

KAMPELIČKA

740 Spadina Avenue, Toronto, Ontario M5S 2J2 (roh Spadina a Bloor). Tel.: (416) 925-0557

24 HODINOVÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA

AMERICAN EXPRESS

American Express Travellers šeky BEZ POPLATKŮ!

- Dlouhodobé vklady
- Denní úrokové vklady
- Speciální vklady
- RRSP

Platíme úrok na šeková konta.

- Hypotéky
- Osobní půjčky
- Speciální půjčky na nová auta
- Line of credit
- Šeková konta bez poplatků za šeky

Přijďte, pište nebo volejte pro podrobnější informace.

Otevřeno:
Pondělí,čtvrtek,pátek: 10-7,úterý a středa 10-5,sobota 10-2.

Pražské uzenářství

638 Queen St. West,
TORONTO, ONT. M6J 1E4

Tel.: 364-1787

Pojištění je věc důvěry

Přes 35 let služby naší veřejnosti s největší kanadskou životní pojišťovnou

SUN LIFE OF CANADA

Tel. 626-3004

VLADIMÍR VÁLEK, C.L.U.
Senior Representative

21 Four Seasons Pl.,Suite 300,ETOBICOKE,Ont. M9B 6J8.
Východně od 427.

Dr. Ivan Sviták:

Neznámý hrdina Bitvy o Anglii

Gen. let. Otakar Sviták,
nar. 3. března 1894 v Kopřivnici–
popraven 26. srpna 1942 v Berlíně.

Památce Otakara Sviták

OBSAH:

Z Kopřivnice přes Sibiř do Prahy
Ruský legionář, 1915-1938

Z Prahy do Berlína přes Gollnow
V odboji, 1938-1940

Bitva o Anglii
Vězeň Gestapa, 1940-1942

Obžalovací spis
Volksgerichtshof Berlin-Plötzensee, 1942

Zapomenutí hrdinové
Ztráta paměti, 1948-1984

„Nikdy jsem zbabělcem nebyl a nebudu jím ani v poslední chvíli svého života. Snažil jsem se vždy být dobrým vojákem a důstojníkem a takový musí být připraven i na to, že přijde konec. Jsem připraven přijmout to, co mi osud uložil a jsem klidný."

Name des Briefschreibers: Sviták Otakar
Berlin — Plötzensee, Königsdamm 7, den 26.VIII.1942.

Z KOPŘIVNICE PŘES SIBIŘ DO PRAHY

Ruský legionář

„A syn zajisté člověka jde, tak jak je uloženo jemu!"

Lukáš 22,22

Otakar Sviták se narodil 3. března 1894 v Kopřivnici na Moravě v domku „u Novosada" vedle hotelu Moravie. Byl druhým synem Leopolda Sviták, vedoucího technika největší rakouské vagonky, tehdy nazývané Kopřivnická továrna společnosti pro stavbu vozů, ale lépe známé pod názvem Tatra. Oba rodiče, matka Jenovefa, rozená Ondráčková z Jaktaře u Opavy a otec Leopold, narozený ve Frenštátě pod Radhoštěm, byli moravští vlastenci a přinesli si národní vědomí — slovanskou myšlenku, jak se tehdy říkalo — již ze svých domovů. Dědeček malého Oty — na Moravě se říká stařiček — byl buditelem vlasteneckého hnutí v blízkých Hukvaldech již v šedesátých letech. Založil zde spolu s místním učitelem Jiřím Janáčkem - otcem Leoše Janáčka - Čtenářsko-pěvecký spolek (1865) a Občanskou záložnu (1868). Byl pak zvolen jejím doživotním ředitelem a hrál důležitou úlohu i na velkém táboru lidu v létě 1868. „Stařiček" Josef Sviták byl arcibiskupským sedlářem na hukvaldském panství (od r. 1839) a udržoval přátelské vztahy s představiteli národní myšlenky ve Frenštátě, v Příboře a v Kopřivnici. Zde byl oporou vlastenectví majitel kopřivnické vozovky, Ignác Sustala, jenž se vyučil sedlářem na Hukvaldech právě u Josefa Sviták. Když se pak stal úspěšným podnikatelem v blízké Kopřivnici, vzal si do podniku jako technického vedoucího nově založené vagonky syna hukvaldského sedlářského mistra, Otakarova otce Leopolda Sviták. V době, kdy se Otakar Sviták narodil, byl již jeho otec Leopold Sviták (1856-1931) vedoucí technickou osobností závodu. Podnik se právě připravoval na stavbu prvních automobilů a novým úkolem - založením automobilové dílny - pověřil svého nejzdatnějšího technika, Otakarova otce. Pod jeho vedením byl na podzim roku 1897 postaven první kopřivnický automobil. Sviták byl za své zásluhy jmenován „závodním", což bylo tehdejší označení pro dnešní funkci hlavního inženýra. Malému Otíkovi byly tehdy čtyři roky.

Děti Leopolda Sviták vyrůstaly v rodině, kde se spolu stýkaly určující vlivy moravského vlastenectví a zájem o technický rozvoj, nesený německým vedením akciové společnosti. Rodinné prostředí mělo rozhodující podíl na pozdější dráhu Otakarových sourozenců. Jeho starší bratr Jaroslav se po studiích na pražské technice stal strojním inženýrem a ředitelem Škodových závodů, jeho starší sestra Božena se provdala za Adolfa Pitra-Bartoně, kopřivnického učitele a pozdějšího ředitele odborné školy v Bratislavě. Nejmladší bratr Zdeněk byl technickým úředníkem a prokuristou u Křižíků. Všechny děti chodily do českých škol, ačkoli v Kopřivnici byla silná germanizující menšina a zaměstnanci vozovky byli nuceni posílat své děti do německých škol. O tom psala ve své vzpomínce Otakarova sestra Božena — mimochodem spolužačka jakési Marty, později provdané Gottwaldové, o níž měla to nejhorší mínění.

Všechny děti Leopolda Sviták měly vlastenecká jména. Nejstarší syn Jaroslav zdědil jméno po moravském vlastenci Jaroslavu ze Šternberka, který podle legendy odvrátil pobliž Kopřivnice útok Tatarů. Jméno dcery, Božena, je rovněž vzato z panteonu české mytologie a Otakarové byli populární proto, že to byli čeští králové, kteří s proměnlivým úspěchem bojovali s Habsburky. Otakar byl v Kopřivnici nejmladším dítětem — bratr Zdeněk se narodil později — a byl asi zároveň nejmladším Čechem, který kdy jel v „českém" automobilu. Podle vzpomínky bratra Jaroslava vzal otec totiž v roce 1898 své děti na projížďku. Byla to jistě velká událost, souměřitelná ve vědomí chlapce pouze s tak mimořádnými jevy, jako když otec kandidoval na starostu obce v obecních volbách roku 1908 nebo když přijel z Prahy profesor filosofie Tomáš Masaryk, který kandidoval za valašská města a za sociální demokracii do vídeňského parlamentu. Tentýž profesor Masaryk přijel do Kopřivnice v roce 1912. Během bouřlivé stávky hájil stávkující dělníky. Tehdy již studoval mladý Otakar Sviták na reálném gymnáziu v Příboře a pak na odborné technické škole v Brně. Těsně před válkou začal pracovat jako praktikant v Kopřivnici, kde tehdy jeho bratr, inženýr Jaroslav Sviták (1887-1955), konstruoval rychlovyklapěče uhlí pro ostravské doly a vedl konstrukční kancelář. Když vypukla válka, bylo Otakaru Svitákovi dvacet let. Byl odveden a své rodiště znovu spatřil teprve po sedmi letech. Oba odvedení bratři tehdy sotva tušili, že budou o pouhé dva roky později stát proti sobě na rakousko-ruské frontě. Poručík inženýr Jaroslav Sviták se stal v roce 1914 provozním inženýrem vojenských balonových dílen v Krakově a Otakar Sviták se roku 1915 stal poručíkem čs. legií v Rusku.

K rodinné tradici stařičkova vlastenectví a otcova zájmu o technický rozvoj přistoupily záhy další, nové myšlenkové podněty z prostředí dělnické Kopřivnice: socialismus a demokracie, s nimiž se mladý student vyrovnával. Otakarovi bylo šestnáct let, když v Kopřivnici v roce 1910 poprvé uslyšel přednášet profesora filosofie Tomáše Masaryka. Říkal podivné věci, jako že neuznává idealismus, který zapomíná na chléb a že česká otázka je otázkou sociální. Byl za to velice ostře napadán místními katolíky. Realista Tomáš Masaryk byl tehdy představitelem levice, byl izolovanou postavou v českém politickém životě a v dnešních měřítcích bychom mohli říci, že byl demokratickým socialistou, ačkoli tato nálepka — jako všechny — nevystihuje ani jeho myšlení ani jeho činy. Masaryk byl zvolen sociálnědemokratickými hlasy severomoravských měst, mezi nimi Kopřivnice, do říšského parlamentu. Kresby M. Hlavici v tehdejší *Neděli* (1910), zpodobující řečníciho kandidáta, se spolu s protimasarykovskými letáky zachovaly v rodinných památkách. Snad si je chlapec Ota vystřihl poté, kdy uslyšel profesora Masaryka řečnit v hotelu Moravia - hned vedle svého bydliště. Jistě tehdy netušil, že během pouhých pěti let bude poručíkem jeho legií v Rusku.

Může se zdát, že filosofická přednáška neudělá na hocha v pubertě žádný dojem, ale myslím, že takové setkání může být právě naopak určující událostí pro celý život. Žijeme motivacemi, jež si osvojíme v mládí. Dítě je otcem dospělého člověka a zrada na vlastním mládí je koncem tvořivosti jedince. Jen věrnost hravé představivosti mládí udrží na živu intelekt. Ne tělo. Hoch, který vyrůstal v průmyslovém centru s tisíci dělníky a v ostravském kraji, kde žili horníci z šachet, byl formován prostředím, v němž sociální demokracie hrála rozhodující úlohu. Masarykův realismus a demokratický socialismus se tak staly pilíři politického přesvědčení Otakara Sviták, snad také pod vlivem jeho švagra, kopřivnického učitele Adolfa Pitra-Bartoně staršího, organizovaného sociálního demokrata, který se oženil s Otakarovou sestrou Boženou. Masarykovy demokratické představy o českém státě a sociální problémy industrializace, viditelné v dělnické Kopřivnici, vytvořily tedy myšlenkové klima demokratického socialismu, jež se stalo Svitákovým doživotním krédem. V tom se podstatně lišil od svého staršího bratra Jaroslava, který se na studiích v Praze stal národním demokratem, sdílel Kramářovo pojetí české budoucnosti a měl kritické názory na Masarykovu a Benešovu republiku.

Vojenská dráha mladého legionáře byla dramatická. Hned po maturitě na brněnské odborné průmyslové škole (1915) nastoupil válečnou službu a svůj křest ohněm obdržel u Piotrkowa v Polsku. Zde byl brzy po nasazení zajat a krátce nato vstoupil do českých legií. Prodělal jejich tažení v Rusku jako velitel automobilní kulometné roty a byl raněn v přestřelce na kyjevském mostě. Sloužil od roku 1915, napřed v České družině, pak u pěšího pluku 9 Karla Havlíčka Borovského. V Kyjevě se setkal s Jaroslavem Haškem, otcem Dobrého vojáka Švejka, který byl tehdy vydavatelem konzervativního carského časopisu Družiny, *Čechoslovéka*. Měl o tomto zábavném alkoholikovi špatné mínění jako všichni legionáři, kteří ho považovali za zrádce a dezertéra, jímž Hašek opravdu byl. A hned trojnásobným, protože dezertoval jak z rakouské, tak i z československé a z Rudé armády.

V roce 1918 se Sviták zúčastnil bojů u Samary a byl tam znovu raněn. V letech 1918-1920 prodělal anabázi českých legií, jež se probíjely Sibiří. O těchto událostech si mladý poručík psal vojenský deník, který se zachoval ve dvou sešitech. Ve Svitákově polním deníku se objevují legendární jména Buďonného a Čapajeva. V častuškách sice žijí jako hrdinové, ale legionáři je vojensky poráželi, kdekoli se s nimi střetli. Širší vojenské souvislosti operací pluku Karla Havlíčka Borovského jsou popsány v knize dr. Františka Šteidlera, kde jsou uveřejněny též tři fotografie poručíka Otakara Sviták ve skupině důstojníků legií. Autor knihy, přednosta vojenského archivu Památníku osvobození vyjádřil v úvodu zvláštní díky podplukovníku Otakaru Svitákovi za jeho vysvětlivky, opravy či doplňky a odkazoval v textu několikrát na Svitákův polní deník (str. 10, 85, 127, 130, 145, 146, 184, 189, 302, 304, 338, 340, 357, 362). V téže době si vedl svůj polní deník i Otakarův bratr Jaroslav, který prodělával v rakouské armádě čtyři roky v taženích ruským Polskem, Haliči, Bukovinou, Karpaty a byl vyznamenán za statečnost signem laudis. Z té doby se zachovalo album jeho vojenských fotografií s některými velmi cennými snímky a s vlastnoručními popisy situací a míst snímků. Kromě větších měst jako Krakov, Lvov a Černovice se tu objevují místa, kde byl balonový oddíl umístěn v bojových situacích: Vola Justovska, Kcow na Visle, Banica, Mokviki, Belatyn, Raszkow, Babin, Hajdajku, Josefovka, Zezawa na Dněstru, Záleszyki a Molodyje na rumunské hranici.

Hlavní události z plukovních dějin, pokud mají přímý vztah k životu Otakara Sviták, se dají shrnout takto: Devátý střelecký pluk byl vytvořen za boje s bolševiky v roce 1918 z prvního záložního pluku. Veřejnosti se představil 28. února 1918 na slavnostním pochodu Kyjevem. Jakmile uzavřela sovětská vláda separátní mír s Německem, vydal T.G. Masaryk rozkaz, aby byl celý čs. armádní sbor převezen do Francie a pluk se 5. března 1918 vydal na východ. V červenci dorazili do Kanska a oslavovali tu 5. července 1918 Husovu památku. Otakar Sviták zde měl po slavnostním zapálení hranice projev ke své rotě, jež byla předsunuta na stanici Bošnjakovo u Kanska (viz obrázek). Brzy poté se účastnil bojů u Arše (27. července 1918), kde bolševici prchali, sotva spatřili Čechy, volajíce: „Radi Boga, spasitěs', eto Čechi!" jak to Sviták poznamenal do deníku. Dále se účastnil boje o Norilsk 20. srpna 1918 (viz náčrt situace z jeho deníku) a bojů o Buzuluk 25. srpna 1918 jako velitel kulometného oddílu „Maxim" (viz plukovní rozkaz č. 20 a 55). Oddíl byl nazván podle značky kulometu, jímž byl vyzbrojen. Sviták byl za tuto činnost vyznamenán v srpnu 1918 řádem „Sokola s mečí". V evakuačním plánu 9. pluku z ledna 1919 byl jmenován velitelem šestého vlaku s jednou kulometnou rotou a s částí plukovního skladu. Na jaře 1920 se pluk Karla Havlíčka Borovského probojoval do Vladivostoku. Odtud odjeli legionáři lodí do Vancouveru v Britské Kolumbii, pak vlakem přes Kanadu do Quebecu a pak opět lodí do Evropy. 9. pěší pluk přijel do sběrného tábora ve Valcartier u Quebecu dne 26. června 1920, čímž osazenstvo tábora vzrostlo na 8.000 mužů. Dne 1. července 1920 se ve Valcartier konala oslava kanadského národního svátku. Dne dominia, a vojenské přehlídky všech útvarů se tehdy účastnil i kanadský místogubernér Fitzpatrick a řada britských generálů. Přehlídce velel generál Pethik, jehož pozdější osudy v Praze zasluhují malou odbočku, danou logikou vzpomínek. Generál Pethik si totiž z Ruska přivezl krásnou a vynikající ženu, bývalou kněžnu, paní Naděždu. Za války bydlela v přízemí „našeho" domu v Dejvicích spolu se svými dvěma dcerami a byla znovu provdána za inženýra Michaila Žeronkina. Často chodila k mamince na návštěvu a její živost, silný ruský přízvuk a příběhy pana Žeronkina mi otevřely jakýsi vhled do prostředí bělogvardějců a emigrantů, jež někdy překvapovalo. Nejvíc snad výrok pana inženýra, Míši, jenž nás na sklonku války uklidňoval výrokem: „Rus zabije, ale neubliží." Jak přesně! V naší rodině se rovněž udržely některé okřídlené výroky paní Naděždy, například „konina rozkošna" a „nix travailler nix manger", ale vyžadovaly by delší odbočku. Obdivoval jsem později jak její dcery, tak její vnučku, jež zdědily její aristokratickou krásu.

Bez legií by nebylo československého státu. S historickým odstupem se musíme ptát, zda dynastická změna v českém království nebo demokratická alternativa, kterou hájili rakouští sociální demokraté včetně českých, by byvala prospěšnější. Desintegrace Rakouska potvrdila ty nejhorší obavy otce národa, Františka Palackého; nezávislý stát, vzniklý v době ochromení velmocí Německa a Ruska, se nemohl ubránit, jakmile tytéž velmoci během dvaceti let opět zmohutněly. Vznik čs. armády v zahraničí byl pravděpodobně ten nejvýznamnější jednotlivý faktor, jenž příznivě ovlivnil jak český národ během první světové války, tak poválečná rozhodnutí vítězů ve prospěch vzniku čs. republiky. Těsně před válkou žilo ve Spojených státech asi milión Čechů a Slováků a početná kolonie byla i v Rusku. Zatím co U.S. zůstávaly neutrálním státem a američtí Češi se tedy mohli vlastního boje za samostatný stát účastnit až později, přijal v Rusku car hned 20. srpna 1914 delegaci česko-slovenského národa, vedenou Václa-

vem Vondrákem a schválil vytvoření české jednotky v ruské armádě, tak zvanou Družinu. První batalion, složený ze 700 Čechů a 16 Slováků, přísahal na den svatého Václava a o týden později byl nasazen do boje. Během následujícího roku Družina vzrostla na pěší pluk, protože od srpna 1915 generální štáb dovolil, aby do ní vstupovali i rakouští zajatci. Měla řadu vojenských úspěchů, zejména setkala-li se na frontě s českými jednotkami, ochotnými přeběhnout. Asi o rok později, 17. dubna 1916, měla už Družina sílu brigády o dvou plucích a měla vytvořit armádu pod vedením rusko-českého generála Jaroslava Červenky. Situaci však zkomplikovala jednak rivalita mezi českými vůdci Václavem Vondrákem, Josefem Dürichem a Tomášem G. Masarykem, jednak vnitřní poměry v Rusku. Když přijel Masaryk v květnu 1917 do Ruska, zavázal se francouzské vládě k převozu 30.000 českých válečných zajatců na západní frontu, kde měli bojovat v čs. legiích. Ruské legie měly tehdy 7.273 dobrovolníků z řad válečných zajatců, 1.917 členů z řad českých Rusů, z nichž asi osm set bylo ruských občanů. Tři náborové akce v zajateckých táborech, v nichž tehdy bylo asi 200.000 až 250.000 Čechů a Slováků, byly úspěšné a získaly pro legie přibližně 33.000 dobrovolníků. Legie byly nasazeny úspěšně v Kerenského letní ofenzívě a proslavily se v bitvě u Zborova. Pak se armáda asi 50.000 legionářů dala do pohybu směrem k Vladivostoku. Avšak navzdor dohodě, kterou uzavřel Masaryk se sovětskou vládou v březnu 1918, trvaly konflikty s bolševiky na sibiřské magistrále téměř dva roky. Původní záměr — použít jednotek ve Francii — se neuskutečinil také proto, že kontrola sibiřské magistrály pomocí legionářů měla značný strategický význam ve zmatcích občanské války.

Úloha legií byla velmi podstatná pro vytvoření nezávislého československého státu a skutečnost, že mladý důstojník po šest let čelil stálému nebezpečí smrti, byla rozhodující pro muže středních let, jenž znovu nasadil život proti daleko horšímu nepříteli — proti hitlerovskému Německu. V legiích uzavřel mladý voják mnohá přátelství na život a na smrt, z nichž některá byla později mimořádně důležitá, když byla generace legionářů nasazena v prvním sledu k obraně národa — po okupaci. Téměř celé vedení vojenského odboje bylo složeno z legionářů. Podle vzpomínek Julia Firta (neuveřejněný rukopis Ludvíka Veselého, 1972) byl prvním generálním tajemníkem ilegální organizace ÚVODu univerzitní profesor Vladimír Klecanda, hrdina bitvy u Zborova, legionář, který odešel koncem roku 1939 do Paříže. Otakar Sviták důvěrně znal vedoucí osobnosti Obrany národa aspoň dvacet let. Nejdůležitější z dávných přátel byl Josef Mašín, „bráška" z ruských legií. Oba sloužili až do konce dvacátých let v Olomouci a pak opět v Praze, když byl Mašín přeložen do Ruzyně a Sviták do generálního štábu, pak na ministerstvo. V literatuře je popsáno vícekrát hrdinství Mašína, Balabána a Morávka, ale žádný z komentátorů si zatím nevšiml ani Mašínových schůzek na Karlově náměstí, které stály Otakara Svitáka život a jsou doloženy v obžalovacím spisu, ani vzpomínek jeho ženy a synovce, z nichž vyplývá, že Sviták udržoval styky s Morávkem a se sovětskou špionáží. Legionáři byli většinou velmi prorušťí, ne prosovětští a skutečnost, že Sviták mluvil velmi dobře rusky, usnadňovala kontakty. Výroky jeho spoluvězňů z Gollnowa, kteří přežili válku, rovněž potvrzují jeho víru v Rusko a jeho vojenskou moc, jež nakonec porazí Hitlera. Řada demokracii oddaných legionářů sdílela tento názor, mezi nimi prokazatelně i Balabán a Mašín. Nemám přístup k dokumentům, které by přesněji charakterizovaly vztahy k těmto osobám uvnitř velení Obrany národa, ale je pravděpodobné, že když tito tak zvaní „tři králové" organizovali vynikající akce a kontaktovali Paula Thümmela z Abwehru, agenta A 54, byl Otakar Sviták členem velitelského štábu těchto operací. Všichni zahynuli v rozmezí roku. Balabán byl popraven v Ruzyni 3. října 1941, Morávek byl zastřelen na Prašném mostě v Dejvicích 21. března 1942, Mašín byl popraven v Ruzyni v červnu 1942, Sviták v Berlíně 26. srpna 1942. Mašínovi synové, Ctirad a Josef, uprchli o deset let později z Československa a žijí v USA.

Když se 4. srpna 1920 vrátil šestadvacetiletý kapitán Otakar Sviták jako hrdina ze Sibiře, zůstal v armádě a byl přidělen jako velitel leteckých dílen k nově vznikajícímu leteckému útvaru v Olomouci. Zde působil osm let. Z Olomouce často zajížděl do blízkých Hranic, kde navštěvoval svého bratra Jaroslava. Spolu s ním vítal prezidenta Masaryka, když přijel do Hranic v roce 1922: Otakarův bratr Jaroslav byl ředitelem hranické firmy Kunz. V její správní radě zasedal také Otakarův otec Leopold, jenž tehdy žil jako penzista v Hukvaldech. Oba bratři i jejich otec projevovali zájem o vznikající letectví, o nové, výkonnější motory. Měli praxi z kopřivnické Tatry, střediska automobilového průmyslu. Jaroslav dostal dokonce v roce 1923 nabídku od tehdejšího ministra národní obrany Františka Udržala, aby se stal ředitelem nové letecké továrny v Letňanech u Prahy. Podle zápisu mého otce v Rodinné kronice z roku 1925 měl tehdy otec na tomto ministerstvu vlivného přítele a kolegu, ing. Jaromíra Trnku, který chtěl oba bratry umístit ve vznikajícím vojenském a průmyslovém odvětví. Inženýr Sviták byl pro vedoucí funkci kvalifikován nejen jako strojní inženýr s předchozí praxí v Kopřivnici, ale také tím, že během války sloužil v leteckých dílnách v Krakově a na frontě v balonovém oddílu. Jaroslav však tuto lákavou nabídku nepřijal, protože měl v téže době slíbené výhodnější ředitelské místo ve Škodových závodech v Hradci Králové a v Plzni. Trnkův projekt skončil nasazením Otakara Svitáka k leteckému pluku v Olomouci. Mladý, urostlý a hezký důstojník jezdil z Olomouce do Hranic, kde bylo vojenské učiliště, na místní posádkové plesy. Jeden z těchto plesů - v lednu 1922 - se mu stal „osudným", protože se zde seznámil se slečnou Jarmilou Pospíšilovou, dcerou řídícího učitele z Nákla u Olomouce. Byla tehdy chovankou tak zvaného Pöttingea, dívčího penzionátu hraběte Pottinga-Persinga. (Mimochodem, bratr zakladatele této instituce byl zakladatelem rakouského autoklubu.)

S Jarmilou Pospíšilovou uzavřel Otakar Sviták sňatek na podzim roku 1922 v Olomouci a tam se narodily obě děti, Otakar (1925) a Jarmila (1930). Z dvacátých let se zachovala řada fotografií z návštěv Otakara Svitáka u rodičů na Hukvaldech, kde se sourozenci vždy o prázdninách scházeli. Spolu s rodinami a dětmi podnikali výlety do okolí, na hrad a na Radhošť. S rodinami bylo Svitáků skoro dvacet a najímali si tedy k nedělním zájezdům místní autobus, což bylo pro děti velké dobrodružství. Mezi zachovanými fotografiemi je rovněž letecký snímek hukvaldského hradu, který pořídil Otakar Sviták v srpnu 1928 a vzrušil malou obec tím, že kroužil kolem rozvalin hradu, který kdysi držel husitský hejtman Jan Capek ze Sán. Mezi diváky byl Leoš Janáček.

Obdivoval jsem se jako hoch štíhlému muži v modré vojenské uniformě, který dovedl létat a vyprávěl užaslým dětem příběhy ze Sibiře. Jen Vinnetou na mne učinil hlubší dojem. Na strýcovo působení v Olomouci mám nezapomenutelnou vzpomínku, protože mě při návštěvě na olomouckém letišti strýc posadil na místo letce, před palubní desku a já ve své představivosti hbitě odstartoval a směle kroužil nad moravskou metropolí. Na podobnou událost si vzpomínal po padesáti letech i kamarád Otakara Svitáka, hukvaldský malíř Jan V. Sládek (nar. 1909), který popisoval, jak šel s Mistrem Leošem Janáčkem na hukvaldský hrad při Janáčkově poslední návštěvě Hukvald v srpnu roku 1928. S překvapením spatřil letadlo, které kroužilo kolem hradu. Z letadla na ně mával pilot, Sládkův kamarád ze školy Ota Sviták, který tak zdravil nejen genia moravské hudby, ale hlavně nedělní hosty svých rodičů na Hukvaldech. Když přelétal tak zvanou Mlýnskou stranu pod hradem, zakýval křídly a my viděli, že je to strýc Ota, protože na zahradu shodil kytici růží pro svou maminku. Téhož léta jsem viděl Mistra Leoše Janáčka na Hukvaldech, když ho moje maminka fotografovala na zápraží jeho domu na Podoboří. Napsala o tom také pěknou vzpomínku, která není uveřejněna.

Ve třicátých letech byl Otakar Sviták přeložen do Prahy — rodina bydlela v Dejvicích, Velvarská 24 — a byl jako podplukovník ministerstva národní obrany členem různých zbrojních leteckých komisí a členem správní rady v Letově v Praze. Generál Alexandr Hess, který později hrál rozhodující úlohu při formování čs. letectva v RAF a v bitvě o Anglii, vzpomíná na Otakara Svitáka v osobním dopise z 24. června 1971 těmito slovy: „Znal jsem Otakara Svitáka, onoho velkého vlastence a hrdinu, velmi dobře během oné celé doby, kdy jsme ještě sloužili u předválečného čs. letectva. Byl přednostou oddělení na MNO a býval velmi často členem komisí u různých našich leteckých továren jako Letov, Avia a Aero, když jsme od nich přejímali nová nebo opravená letadla. V těchto komisích jsem já sám působil jako zkušební pilot."

V roce 1936 byl plukovník Otakar Sviták jmenován přednostou leteckého oddělení ministerstva národní obrany. Vzpomínám si, jak jsme se strýcem přihlíželi u Letohrádku královny Anny pohřbu T.G. Masaryka. Brzy na to nás strýc vzal zkoušet plynové masky do plynové komory na generální štáb — snad to bylo během květnové mobilizace 1938. A pak jsem ho viděl s tatínkem plakat při hlášení rozhlasu o jakési konferenci v Mnichově, jež zmrzačila víc než mapu Československa. Z rozhovorů strýce s mým otcem jsem si vytvořil přesvědčení, že jsme chtěli bojovat, ale že jsme byli zrazeni sladkou Francií a hrdým Albionem, státy, které rozhoupaly zrady zvon, zrady zvon, jak o tom psal básník. Téměř po půl století však chápu české národní trauma — konec první republiky — jinak a vidím lépe celou problematičnost situace na podzim roku 1938. Dnes nechápu Mnichov jen jako křivdu dějin na Češích a zradu, spáchanou Západem na demokracii. Ačkoli je dvacet let první republiky nepopiratelně obdobím všestranného rozkvětu českého živlu v českém státě, ani německá ani slovenská menšina nepovažovaly českou hegemonii za žádoucí či za přijatelnou. Neřešitelný paradox Mnichova tkvěl v tom, že demokratický stát Čechů uznával práva menšin spíše teoreticky než prakticky a že totéž právo sebeurčení, uplatněné menšinou Čechů proti Rakousku bylo nyní uplatňováno menšinami Němců a Slováků proti Čechům. Z hlediska mezinárodního práva a principů Versaillské smlouvy měli Němci nárok na sebeurčení, i když je hnalo do náručí fašistické diktatuře. Češi sami nejsou ochotni přiznat vady první republiky, jak je viděly menšiny a jsou přesvědčeni, že „nás Západ prodal v Mnichově a znovu na Jaltě". Tento pohodlný sebeklam ovládá naše národní vědomí. Dnes je rozšířen o „zradu" SSSR na české demokratizaci roku 1968. Mnichov však nebyl jen prostou zradou Západu na české demokracii, byl také selháním vedení českého státu a vojenskou kapitulací bez boje. Mnichovský syndrom — český nacionalistický mýtus exkulpující vlastní kapitulaci cizí zradou — měl katastrofální následky. Londýnská emigrační vláda zavedla český stát s krátkozrakou arogancí do ocelového objetí Stalina, použila stalinských metod pro odsun Němců a zahájila vnitřní skluz k totalitní diktatuře. Zároveň byla tato vláda neustále překvapována důsledky vlastních iniciativ, delegujíc odpovědnost za krach republiky do bot Rudé armádě, komunistické straně anebo jednotlivcům, kteří byli obviněni samými viníky. V národních krizích musí armády bojovat, protože jinak kapitulace zlomí vaz nejen armádě, ale i národu. Plukovník Otakar Sviták byl v září 1938 připraven se bránit stejně jako generálové, kteří prosili prezidenta, aby mnichovský diktát nepřijal. Přijmout porážku bez boje je pro vojáka to nejhorší řešení. Je to právě ona situace, v níž voják pláče — vzteky a se zaťatými pěstmi.

Z PRAHY DO BERLÍNA PŘES GOLLNOW

Člen vedení Obrany národa 1938-1940

„Jak strašné, fantastické, neuvěřitelné, že bychom měli zde kopat zákopy pro hádku ve vzdálené zemi, mezi lidmi, o nichž nic nevíme"

Neville Chamberlain, 27. září 1938
v rozhlasové řeči 20:30

Na podzim roku 1938 nebylo třeba kopat zákopy, protože mnichovská konference dala Hitlerovi zadarmo co, oč by jinak byl musel bojovat. Na jaře 1939 okupoval bezbrannou zemi a jen v Místku se večer 14. března 1939 jako čestná výjimka postavili vojáci slezského 8. pěšího pluku okupantům na odpor. Mnichov znamenal rozhodující změnu v československém státu, v čs. armádě, letectvu i v osobním životě Otakara Svitáka. Čekalo ho nové poslání: organizace odsunu pilotů z okleštěného a pak okupovaného Československa. Byla to rozsáhlá akce vojenské ilegální organizace Obrana národa, jež působila od podzimu 1938 a zejména od jara 1939 jako součást Ústředního vedení odboje domácího (ÚVOD). Velitelem Obrany národa, první ilegální organizace, složené z bývalých legionářů a důstojníků, byl generál Josef Bílý (zastřelený v září 1941) a člen jeho „generálního štábu" plukovník Sviták byl pověřen jedním z nejdůležitějších úkolů — odsunem letců. K vedení organizace Obrany národa patřil dále podplukovník Josef Balabán, štábní kapitán Václav Morávek, podplukovník Josef Mašín, generál Fajfr, podplukovník generálního štábu Míla Berka a další osobnosti, které mi však nejsou blíže známy. Neměl jsem příležitost studovat ani archiv Vojenského ústavu v Praze ani nepublikované práce historiků o ÚVODu.

Znám jen souvislosti s procesem Otakara Svitáka, v němž byl nejdůležitější jeho kontakt s vedoucím sabotáže, podplukovníkem Josefem Mašínem. Obrana národa byla první odbojová organizace; měla tajné fondy ministerstva národní obrany a zbrojního průmyslu, udržovala rádiové spojení s Londýnem prostřednictvím tajných vysílaček a měla své sabotážní ozbrojené skupiny, jež začaly intenzívněji působit na podzim 1939. Hlavní vadou organizace byl její široký ráz, nezkušenost s konspirační prací, nedostatečné utajování akcí a mylná orientace na krátkou válku s rychlou porážkou Německa. Během prvních dvou let, mezi lety 1938-1941, v začátcích odboje, byla tato organizace hlavním střediskem protinacistického odporu a podzemní práce. Podnes neexistuje vědecká monografie, která by zhodnotila její činnost. Jediná práce o ÚVODu, jejímž autorem je Václav Kural, není uveřejněna, protože období kolaborace komunistického odboje s Hitlerovým Německem staví Obranu národa do ideologicky nadměrně příznivého světla. Rozdrcení této organizace nacisty v letech 1940-1941 vytvořilo akční prostor komunistickému odboji v další fázi války. Tehdy byli již skoro všichni vedoucí činitelé ON mrtví.

Odsun letců, důstojníků a politiků do zahraničí byl prováděn Obranou národa pod vedením ÚVODu, politického ústředí, jež se zformovalo z různých skupin. Cílem bylo vytvoření čs. jednotek v zahraničí pro případ vzniku války. Tento strategicky významný vojenský úkol byl usnadněn tím, že čs. armáda měla velmi dobré letectvo a značný počet dobře vycvičených pilotů, to jest cenné specialisty pro budoucí válku. Po rozpadu druhé republiky, tedy po německé okupaci (15. března 1939), bylo třeba odsunout rychle co největší počet letců za hranice. Německá okupace byla v rozporu s Mnichovskou dohodou a vlády Velké Británie, Francie, Polska a SSSR okupaci neuznaly. Čs. zastupitelské úřady zůstaly v těchto zemích v činnosti včetně vojenských přidělenců. Když bývalý prezident Edvard Beneš pronesl 19. března 1939 z Chicaga rozhlasovou výzvu, jež volala národ do zbraně, Obrana národa začala soustavně odsouvat stovky vojáků, ochotných odejít z domova a účastnit se zahraničních akcí. První odsunová trasa vedla přes Moravskou Ostravu do polského Krakova, odkud další odsun zařizoval vojenský atašé čs. varšavské legace, podplukovník Kalina. Čs. jednotka v Polsku se pak stala jádrem čs. armády v SSSR, když v září 1939 ustoupila přes polsko-rumunskou hranici na sovětské území a byla tu internována. Velitelem se stal plukovník Ludvík Svoboda, pozdější prezident ČSSR, sovětský agent před i po okupaci. Václav Vuk vylíčil již za války v knize Proti přesile (Londýn: Čechoslovák 1942), jak od května 1939 cestovalo v každém vlaku z Prahy do Ostravy několik mladých mužů, snažících se vypadat nenápadně, ačkoli kožené kabáty a velké letecké náramkové hodinky k nenápadnosti právě nepřispívaly. Přes československo-polskou hranici přecházeli pěšky, museli však obcházet ostřelované německé hlídky. Mezi prvními uprchlíky bylo mnoho Židů a antifašistických Němců, kteří byli bezprostředně ohroženi okupací a obávali se rasové a politické perzekuce. Už 30. dubna 1939 byla v Polsku založena „Československá vojenská skupina v Krakově" a byla ubytována v Turistickém domě. Její příslušníci složili slavnostní přísahu počátkem května a generální konzul Znojemský uspořádal manifestační pochod oddílu městem. Z Londýna přijel do Varšavy major Bartík, který měl zajistit další přepravu vojáků do Francie, což se stávalo tím naléhavějším, čím více rostl počet uprchlíků. Německé přepadení Polska 1. září 1939 uzavřelo tuto trasu odsunu. Druhá cesta, daleko náročnější, vedla přes Balkán, nikoli však už jen přes jednu hranici, ale hned přes několik států do rumunské Bukurešti nebo jugoslávského Bělehradu, odkud plukovník generálního štábu, Heliodor Pika, organi-

zoval další odsun do Francie přes Bejrut. Letci, vojáci a uprchlíci museli tedy tajně projít Slovenskem a Maďarskem, kde jich bylo mnoho zadrženo.

Odsun tisíců vojáků z Němci okupovaného území a dlouhá cestovní trasa do Francie přes Balkán vyžadovaly pečlivou přípravu a rozsáhlou ilegální síť kontaktů i spolupracovníků. Z vyšetřovacích protokolů gestapa a z nekrologu Jana Ryšavého (Národní osvobození, 26. srpna 1947) vyplývá, že tento odsun řídil plukovník Otakar Sviták se skupinou dalších osob. Bezprostředně po válce potvrdily tuto jeho činnost v Obraně národa různé osoby: jeho žena Jarmila Svitáková, jeho blízký spolupracovník, poručík-letec Adolf Pitr-Bartoň, spoluobžalovaný inženýr B. Mácha, zahraniční voják, major Vítězslav (Miloš) Pospíšil a ředitel Národní banky Ján Oliva. Podle vzpomínek těchto osob organizoval Sviták pro proud letců-dobrovolníků tři hlavní cesty ochodu. Snad byl k tomuto úkolu vybrán Obranou národa i proto, že jako rodilý Kopřivničan z Beskyd znal místní poměry a měl zde mnoho známých z doby svého působení v Olomouci. První cesta vedla přes Moravskou Ostravu, druhá přes Beskydy, kde byl tehdy nájemcem hotelu Maměnka na Radhošti jeho přítel, bývalý kapitán Krejčí, a třetí přes Veselí na Moravě, kde patřili k tajné síti MUDr. Hlobil a podnikatel Žádník. Ti zajišťovali průvodce pro ilegální přechod hranic, střežených německou pohraniční stráží (Grenzpolizei). V Bratislavě se pak uprchlíci legitimovali přestižnou jízdenkou, jejíž druhou část měl jejich ilegální kontakt. Celá akce odsunu byla řízena z Legiobanky, jejímž formálním zaměstnancem plukovník Sviták byl. Po rozpuštění čs. armády zde řídil akci pod záminkou půjček Čechům, odsunutým z pohraničí. Z protokolů gestapa a z obžalovacího spisu vyplývá, že do jeho skupiny patřil podplukovník Míla Berka, major Jan Sadílek, štábní kapitán inženýr Bohuslav Mácha, nadporučíci inženýr Miroslav Filipec a Jan Janoušek. Jistě existovaly i další způsoby odsunu. Prokop Drtina například popsal svůj útěk prostřednictvím legionářského zásilatelství Centrokomise, jež operovalo v zadním traktu Legiobanky na Florenci. Navštívil tehdy ředitele Legiobanky Gustava Svobodu a předložil mu jako smluvené doporučení fotografii Národního divadla. Na základě toho se o něj postaral legionář Jiří Zeman. Propašoval ho ve spacím vagónu na Balkán.

Julius First vzpomíná ve svých nepublikovaných Záznamech (1971, neuveřejněný rukopis), že se pokoušel na jaře 1939 neúspěšně o přechod hranic přes Ostravsko prostřednictvím Mileny Jesenské a bratří Fieldů, ale musel se vrátit do Prahy, protože jeho spojení selhalo. Teprve když se dostal pod ochranu čs. zpravodajských důstojníků , zprostředkoval mu podplukovník Hieke (krycí jméno Hoffmann) odsun do Frýdku a do Českého Těšína přes Raškovice, což byla pohraniční obec, jejíž část ležela už v Polsku. Tato cesta mu trvala týden. Eduard Táborský, který si tehdy psal deník (Prezidentův sekretář vypovídá, Curych: Konfrontace 1978, p. 469, 105, 111), uvádí v zápisu z 9. dubna 1939, že uvažovali spolu s Václavem Benešem, prezidentovým synovcem, o odchodu přes Ostravsko. „Je tam už celá organizace, zabývající se převáděním našich lidí do Polska jak starými šachtami, tak i po povrchu. Přecházejí tu celé skupiny, hlavně němečtí socialisté, demokraté a Židé. Utekl tudy prý také Wenzl Jaksch. Z Čechů, „árijců", přebíhají hlavně komunisté, letci a vojáci." Oba nakonec odjeli 15. dubna 1939 legálně na propustku na Slovensko. Zápis však svědčí o intenzitě první vlny uprchlíků. Ještě den před odjezdem jim nabízel tajemník Národního osvobození Filip přechod do Polska přes Beskydy se skupinou důstojníků.

Ve sborníku „Partyzáni VELA" (Praha 1946) popisují některé osoby, které přežily válku, organizaci tohoto odsunu z okolí Moravské Ostravy po 15. březnu 1939. Někteří z nich, například pan Vojtěch Nevlud, narozený v Kozlovicích u Kopřivnice, žijí na západě. Bratranec Áda, štábní kapitán leteckého útvaru v Olomouci, rovněž po válce hovořil o této organizaci v souvislosti s generálem letectva Vicherkem, kterého dobře znal. Podle sdělení pana Hynka Trhlíka přešel kapitán F. Novák do Polska pomocí čs. železničářů v oblasti Bílého kříže ve skupině, kde byli další Kopřivničané, kapitán Emil Palichleb, poručík Jan Kloc a štábní kapitán Stanislav Huňáček (viz dopis M. Janečka majoru Miroslavu Liškutínovi, 12. března 1983). Mezi těmi, jimž se útěk nepodařil a kteří pracovali v odbojové skupině letců, byl dále podplukovník Josef Hamšík, známý vojenský letec, jehož osud byl podobný osudu Otakara Svitáka. Podplukovník Hamšík byl zatčen 20. března 1940, vězněn na Pankráci, v Drážďanech, Gollnowě u Štětína, odsouzen k smrti v Berlíně a popraven 8. dubna 1943 (viz časopis Letectví, Věčná paměť hrdinům ... 1946, č. 4).

Vojáci a přední politikové odcházeli do zahraničí rozmanitým způsobem a mnozí z nich ve svých vzpomínkách zaznamenali, kde a jak přecházeli hranice. Rozhodně nejdramatičtější byl odvážný útěk Svitákova kolegy z ministerstva národní obrany, plukovníka Františka Moravce, jehož znal z ruských legií. Moravec uletěl těsně před německou okupací 14. března 1939 s jedenácti nejbližšími spolupracovníky tajné vojenské služby a se skoro celým archivem přes Německo na Západ (viz jeho vzpomínky, z nichž část publikovala jeho dcera, paní Hana Moravcová-Disherová). Také generálové Antonín Hasal, pozdější ministr dopravy a generál Karel Janoušek, britský letecký maršál, oba Svitákovi přátelé, odcházeli po zmíněných trasách. (Viz rozhovor s gen. Janouškem, otištěný v Zápisníku 1968, 28.9.1968). V pozůstalosti kancléře Jaromíra Smutného je zachována zpráva učitele A. Merta ze severní Moravy, který uváděl, že spolu se svými přáteli Dr. J.P., J.S., M.B. a K. převedl Dr. Stránského, Msgr. Šrámka, ing. Nečase, Dr. Krause a další napřed do Polska, pak na Slovensko po trase Gruň — Bílý Kříž — Polom — Dolní Lomná. Dokument je ve sbírce na kolumbijské univerzitě. Na Otakara Svitáka a jeho akce odsunu letců si vzpomněl v osobním dopise z 24. června 1971 také jeho kamarád, hrdina Bitvy o Anglii Alexandr Hess, nositel Záslužného leteckého kříže D.F.C. (Distinguished Flying Cross), vyznamenaný osobně anglickým králem. Velitel slavné 310. čs. stihací perutě v Anglii ve své vzpomínce napsal: „Přišla nacistická okupace Československa a snaha nás, letců, byla dostat se co nejdříve za hranice, hlavně s cílem dostat se do Francie. Je mi velmi dobře známo, že ještě nežli došlo k německému náporu do Polska, Váš strýc Otakar Sviták byl velmi činný v organizování hlavně našich letců v oné tak zvané ilegální cestě přes hranici do Polska, odkud se jich většina též později dostala do Francie. Já sám jsem odešel v lednu 1940 jinou cestou, přes Slovensko, Maďarsko, Jugoslávii a Itálii do Francie na falešný polský pas, který pro mne vyhotovili v Maďarsku. Byla mi velmi dobře známa ona tolik záslužná podzemní práce Vašeho strýce, ... byl nesmlouvavým vlastencem a za jeho hrdinství přišlo to, co jej očekávalo a čehož si jistě byl vědom — smrt z rukou nacistických vrahů."

Vzpomínky Jaroslavy Vondráčkové (1894-1986) uvádějí do souvislosti s akcí odsunu letců také proslulou přítelkyni Franze Kafky, Milenu Jesenskou, adresátku dojemné korespondence mezi těžce nemocným neznámým pražským právníkem a vídeňskou novinářkou, která psala pod pseudonymem A.X. Nessey (Jesenská čteno odzadu) a prožívala těžkou krizi (Briefe an Milena, ed. Willy Haas, Fischer-Verlag 1983, česky 1968). Milena byla tehdy provdána za Ernsta Polaka a žila v Lerchenfelderstrasse, nedaleko ulice, kam dnes Češi chodí nakupovat do obchodních domů. Bez Mileny zpívá vídeňský skřivánek špatně.

Milenin pestrý život v umění a politice byl mnohokrát líčen v souvislosti s Franzem Kafkou, ale přímá autentická svědectví o jejím pozdějším životě jsou obsažena jen ve třech pramenech. V knize její zesnulé dcery „Honzy", Jany Krejcarové-Černé (Adresát Milena Jesenská, Praha 1969), ve vzpomínkách na společnou vazbu v koncentračním táboře v Ravensbrücku, které napsala Margareta Buber-Neumannová (Kafkas Freundin Milena, česky 1986) a konečně ve vzpomínkách Mileniny přítelkyně Slávky Vondráčkové (Deset adres Mileny Jesenské, Svědectví 1987, str. 916-920). Zde je uvedeno, že Milena patřila do okruhu osob, které vydávaly časopis Signál, cyklostylovaný v osadě Ajax na Sázavě, který byl později přejmenován a od podzimu 1938 vydáván pod názvem V boj! skupinou letců, k nimž patřil Dr. Vladimír Miklenda, plukovník letectva Jaro Plas a major generálního štábu Hájíček. V Milenině bytě v Kouřimské ulici číslo 6 přespávali letci před odchodem do zahraničí a Milenina dcera „Honza" vzpomíná na „pana majora" Hájíčka, s nímž Milena v odbojové akci odsunu letců spolupracovala. Honza nosila příspěvky z Vinohrad do redakce ilegálního časopisu „V boj!, která byla v Budečské ulici číslo 14. Časopis měl náklad až pět tisíc výtisků, byl velmi úspěšný a byl distribuován ze zadního traktu hotelu Zlatá husa na Václavském náměstí. Do akce převádění letců byl zapojen také Milenin přítel, hrabě Joachim von Zedwitz, zvaný Jochi nebo Emmes, lékař a pán na zámku Neuschloss u Aše, který někdy navenek vystupoval jako nacista — v kožené kabátě a s hákovým křížem na klopě kabátu. Milena byla zatčena 11. listopadu 1939, majoru Hájíčkovi se podařil útěk, ale časopis vycházel dál. Milena byla několikrát vyslýchána na gestapu, ale k procesu nedošlo, protože kromě udání jakéhosi Kostrbatého proti ní nebyly důkazy. Byla poslána do koncentračního tábora v Ravensbrücku, kde zemřela 17. května 1944. Je trapné, že je dnes Milenin podíl na odboji reklamován týmiž lidmi, kteří ji nikdy neprominuli její rozchod se stalinismem a komunistickou stranou.

O významu akce odsunu se dochovala svědectví z různých politických táborů, domácího i zahraničního. Výpověď předsedy vlády druhé republiky, Rudolfa Berana, před Národním soudem v roce 1946 nemusí být považována vzhledem k okolnostem procesu za příliš spolehlivou, ale přece je jisté, že akce odsunu byla organizována z prostředků ministerské rady a pak protektorátní vlády. Někdejší předseda republikánské strany a Benešův rival Rudolf Beran tvrdil, že podporoval a organizoval alespoň čtyři takové skupiny: 1. Schmoranzovu zpravodajskou skupinu, 2. skupinu ÚVOD (Jelínek-Flieder-Laušman), 3. skupinu Ješt-Schneberger a 4. akci Pitha, což bylo krycí jméno pro převádění leteckých důstojníků přes hranice. Dr. Mrazík, generální tajemník Národního sdružení a tajemník Martin Hrabík dostali prostředky na tuto ilegální činnost, jak potvrzuje zpráva pamětníka. (Martin Hrabík, K Pamětem Prokopa Drtiny in: Novina, Cleveland, 1983, viz též tam citovanou výpověď Rudolfa Berana před Národním soudem.) Z jiného politického prostředí, totiž z kruhů londýnské emigrace, pochází další svědectví o významu odsunu letců. Letec a novinář H.J. Slipka (1905-1982) vzpomínal, jak Jan Masaryk při návštěvě letců jednou v Anglii řekl: „Použil jsem památky vašich mrtvých kamarádů, když jsem chtěl přesvědčit Roosevelta o nutnosti definitivního uznání naší zahraniční vlády. Doufám, že mi to prominete. Byl to nejpádnější argument na Roosevelta, když jsem mu řekl, že vaši kamarádi letci, kteří dali své životy v boji za společnou věc světa, nejsou mrtví provizorně, ale definitivně." Když totiž Spojené státy uznaly čs. emigrační vládu, uznaly ji jako prozatímní, nikoli tedy jako rovnocennou ostatním emigračním vládám. Jan Masaryk jel za Rooseveltem, aby docílil příznivějšího hodnocení čs. emigrační vlády a podařilo se mu to — snad i díky argumentu, že čeští letci jsou mrtví definitivně, ne provizorně. Tehdy byl mezi mrtvými i Otakar Sviták. (H.J. Slipka, Odešel nám náš nejlepší kamarád, Letu zdar, březen 1948).

Odsun letců byl nejdůležitějším úkolem plukovníka Svitáka v odboji, ale nebyl činností jedinou. Nekrolog Jana Ryšavého hovoří také o „skvělé průmyslové špionáži", kterou bývalý přednosta MNO organizoval s pomocí důstojníků zbrojní služby. Ti byli v roce 1939 převedeni do továren vyrábějících válečný materiál pro německou armádu, do Waltrovky a do leteckých továren, jejichž technické vedení plukovník Sviták osobně znal. K zpravodajské činnosti přispívali také oba Svitákovi bratři, starší, inženýr Jaroslav Sviták, jenž měl v českém průmyslu rozsáhlé kontakty jako bývalý ředitel Škodovky a Zbrojních železáren, a mladší bratr Zdeněk Sviták, zaměstnaný jako prokurista firmy Křižík Chaudoir. Nejbližším spolupracovníkem při tomto úkolu byl synovec plukovníka Svitáka, mladý poručík-letec Adolf Pitr-Bartoň, můj bratranec Áda, který žil za války ilegálně u nás v Praze jako policejně nehlášená osoba. Obstarával tajemné cesty mezi Brnem a Prahou. Po válce jsem od něj slyšel akci o propašování kulometu z brněnské zbrojovky na Západ, ale nepamatuji se na podrobnosti. Podle Adolfa Pitra-Bartoně měl Otakar Sviták odejít se svým synovcem po skončení odsunu, ale nedošlo k tomu. Podle jiného přímého svědka, štábního kapitána inženýra Bohuslava Máchy, který byl spoluobžalovaným v pozdějším procesu a jako jediný přežil s osmiletým trestem vězení, nebyla to zpravodajská činnost o průmyslové výrobě, ale Svitákovy styky s podplukovníky Josefem Balabánem a Josefem Mašínem, kterými se v očích gestapa dopustil zločinu velezrady. Plukovník Sviták s nimi prokazatelně udržoval spojení, jak mi sdělil v roce 1967 v osobním rozhovoru inženýr Bohumil Mácha a jak potvrzoval také Adolf Pitr-Bartoň. I on se setkával s Balabánem, Mašínem a Morávkem, vykládal mi o tom, ale nepamatuji si podrobnosti. Z protokolů gestapa dále vyplývá, že Otakar Sviták měl s členy podzemní organizace schůzky v parku na Karlově náměstí. Úloha Josefa Balabána je známa v souvislosti s pověstným špiónem A 54, Paulem Thümmelem; Mašínova sabotážní skupina připravila v roce 1939 pumový atentát na hlavním berlínském nádraží, když tam měl přijet zvláštní vlak Heinricha Himmlera. „Podle našich zpráv se agenti plukovníka Mašína zúčastnili pokusu o pumový atentát proti Hitlerovi, aranžovaný v roce 1939, při kterém vůdce ušel smrti jen o vlásek a jehož úplné podrobnosti nebyly nikdy zveřejněny. V témže roce Mašínova skupina umístila pumu na peroně hlavního berlínského nádraží. Puma byla přesně načasována na okamžik, kdy měl přijet na nádraží speciální vlak. Puma vybuchla podle plánu, ale vlak, osobní vlak Heinricha Himmlera, sadistického velitele SS, měl ten den zpoždění. Tato osudná náhoda zmařila sabotážní plán a zachránila Himmlerovi život." (František Moravec, Špión, jemuž nevěřili, *Toronto 68 Publ. 1977, p. 250.*)

Důležitým zdrojem informací jsou také vzpomínky mé matky, paní Marie Inky Fleischhackerové-Svitákové, z nichž vyplývá, že některé schůzky plukovníka Svitáka v roce 1939 a později se konaly v bytě jeho bratra v Dejvicích, Třída krále Alexandra č. 9, kam přicházeli tajně neznámí návštěvníci. Nebyli nikomu představováni a nesmělo se o nich hovořit. Ve vzpomínkách je zaznamenáno, že v červenci 1940 měl Otakar Sviták na Hukvaldech tajné noční schůzky, dostal zde hrozivé zprávy o zatčení jeho spolupracovníků Filipce a Janouška. Musel se rozhodnout, zda ihned odejít přes Slovensko do ciziny nebo zda riskovat návrat do Prahy a pokračovat v organizaci odsunu. Skrýval se pak jistou dobu v Kašperských horách. Snad udělal strategickou chybu, když pocit zodpovědnosti k úkolu vedení Obrany národa převážil nad možností útěku, kterou měl na dosah ruky. Podle mého názoru, ovlivněného rodinnými vzpomínkami, hlavně vzpomínkami vdovy po plukovníku Svitákovi, Jarmily Svitákové a bratrance Adolfa Pitra-Bartoně, vedly k zatčením během roku 1940 gestapem sledované styky vedoucích představitelů Obrany národa. V květnu 1940 zachytilo gestapo stopy organizace a začalo zatýkat členy odbojových skupin Obrany národa a Ústředního vedení odboje domácího. Přesnou chronologii akce gestapa proti Obraně národa neznám, z obžalovacího spisu vyplývá jen sled událostí ve spojitosti s plukovníkem Svitákem. Z protokolu gestapáckých výslechů se zdá, že podnětem k zatýkání byly schůzky na Karlově náměstí v květnu 1940. Dne 4. července 1940 zatkło gestapo majora Sadílka, jenž spáchal ve vězení sebevraždu; měl prý u sebe nešťastnou náhodou zprávu o úseku odboje, organizujícího spojení letců se Západem. Bezprostředně poté, dne 9. července 1940 byl zatčen podplukovník Míla Berka. Otakar Sviták tehdy odjel z Prahy „na prázdniny" na Hukvaldy. Přesněji řečeno organizoval další trasu odsunu přes Radhošť a já netušil, že za nenápadným výletem, který jsme z Hukvald podnikali každoročně, se tají důležité poslání. Provázel jsem strýce Otu spolu se sestrou Alenou a sestřenicí Zdenkou na Radhošť. Strýc byl zamlklý, v hotelu Maměnka jsme na něj dlouho čekali, protože odešel hovořit s nějakým svým známým a cosi jsem zaslechl o zatýkání v Praze. Pak jsem pořídil na Radhošti u Radegastovy sochy snímek, poslední fotografii strýce Oty. Několik dní poté, dne 27. července 1940, se Otakar Sviták vrátil do Prahy a byl zatčen před obchodním domem „Stoupa" v Jindřišské ulici. Zde bylo tehdy jedno z konspiračních center v obchodě legionáře (?) Mojmíra Vaňka, bratra Vladimíra Vaňka (pseudonym Waldemar van Eck). Vladimír Vaněk pracoval proti nacistům ve Stockholmu a byl dokonce neutrálním Švédskem uvězněn za prokázanou špionáž proti Německu. Nevím, zda Svitákovo zatčení v Jindřišské mělo nějakou souvislost s tímto centrem. Kolem poledne se do něj zavřešili dva gestapáci v civilu a odvedli ho do Pečkárny. V těchže dnech začínala Bitva o Anglii.

OBŽALOVACÍ SPIS

Berlin-Plötzensee

„Až zvítězíme, kdo se nás bude ptát na naše metody?"
Z Deníku Josefa Goebbelse

Důvod zatčení je zřejmý z obžalovacího spisu, jehož originál je ve Spojených státech a jenž byl vyhotoven Lidovým soudem v Berlíně 23. prosince 1941 pod číslem 8g J 248/40 g s názvem Anklageschrift des Oberreichsanwalts beim Volksgerichtshof, Berlin. Spis má celkem 27 stran a je rozdělen do čtyř částí, z nichž první, bez záhlaví, obsahuje jména, osobní údaje čtyř obžalovaných a obžalobu z velezrady. Druhá část pod záhlavím Podstatné výsledky vyšetřování je rozdělena na oddíl A s popisem vývoje organizace, B s popisem trestných činů Janouška, uvedených sub I. a s popisem zpravodajské činnosti skupiny sub. II. Tato část je dále rozdělena na čtyři oddíly podle trestných činů čtyř obžalovaných. Sub C jsou v závěru uvedeny důkazní prostředky, z nichž se vztahuje k Otakaru Svitákovi Sonderband XIV, Bl. 6/10, 14/19, 22/29, Hauptband Bl. 95 a Anlageband Bl. 16, 17, 31a. V dalším textu je podán doslovný překlad dvou delších pasáží, všech míst, v nichž se vyskytuje jméno Otakara Svitáka a zestručněný obsah spisu jako celku, bez komentáře, s dodržením terminologie originálu. Dnešní čtenář si musí uvědomit pouze tři další, v obžalobě neuvedené skutečnosti: 1. Gestapo se soustředilo pouze na období tří měsíců od března do července 1940, ačkoli prokurátor, autor obžaloby si byl vědom, že činnost byla zahájena již na podzim 1938. V textu obžaloby se objevují pouze ty okolnosti činnosti obžalovaných, které mohli vyšetřovatelé prokázat a jež jim stačily k obvinění z velezrady. Spis tedy neposkytuje obraz o celkové ilegální činnosti ani před březnem 1940, kdy gestapo zachytilo stopu organizace, ani po tomto datu. 2. Mezi obviněnými není major Sadílek, který hned po zatčení spáchal sebevraždu — vyskočil v Pečkárně z okna. Obvinění to věděli a to jim pomáhalo při obhajobě a při výsleších, protože všichni přisoudili mrtvému Sadílkovi, jemuž nemohli uškodit výpověďmi, rozhodující úlohu. Mohli tak exkulpovat sebe a skutečného vedoucího skupiny, organizující transporty letců, jímž nebyl ani Sadílek, ani Janoušek, ani Balabán, ale plukovník Sviták, člen užšího vedení Obrany národa. 3. Obžalovací spis používá pro účastníky II. zahraničního odboje termínu legie, legionář, což v češtině zní nezvykle, protože označení je používáno jen pro účastníky odboje za první světové války. Za dokument děkuji univerzitnímu profesoru Radomíru Lužovi, přednímu znalci odbojové činnosti během druhé světové války.

Podstatné výsledky vyšetřování
(Doslovný překlad stran 3 až 6 obžalovacího spisu. IS)

Již po včlenění Sudetského území do Německé Říše učinily české šovinistické kruhy opatření, zaměřená k ilegálnímu pokračování činnosti II. oddělení, zpravodajského oddělení ministerstva národní obrany (MNO) po očekávaném vstupu německých vojsk do zbytku tehdejšího Československa.

Krátce před vstupem německých vojsk do Protektorátu uprchla 14. března 1939 do Anglie podle předem určeného plánu většina vedoucích důstojníků II. oddělení MNO, vedená plukovníkem Moravcem. Moravcova skupina bezprostředně po útěku obnovila z ciziny spojení se zbývajícími zpravodajskými důstojníky v Protektorátu, zřejmě v souhlasu s anglickou a francouzskou zpravodajskou službou. Z podnětu českého generála Ingra, jenž od června 1939 pobýval rovněž v cizině, se spojily různé skupiny v pevnou organizaci. Zatím co jedna skupina této organizace byla činná v úřední české zpravodajské kanceláři (ČTK) za vedení ministerského rady Schmoranze (srovnej trestní řízení proti Schmoranzovi, mj. 12 J 34/40 g), druhá skupina pracovala především v českých likvidačních úřadech. Spojení mezi těmito dvěma skupinami, v nichž byli výlučně činní bývalí čeští zpravodajští důstojníci, obstarávala skupina, jež se nacházela v „úřadě ministra Havelky". Byla vedena bývalým podplukovníkem Třebickým, který důrazně budoval zpravodajskou organizaci, rozvětvenou po celém Protektorátu.

V únoru 1940 se podařilo tajné státní policii v Praze zachytit další zpravodajskou organizaci, v níž byl činný pozoruhodný počet osob. Tato organizace byla řízena v Budapešti zatčeným židem Milošem Bondym, proti němuž je vedeno trestní řízení 8a J 242/40 g a který v Budapešti obnovil spolupráci s podplukovníkem Hieke, nejbližším spolupracovníkem Třebického. Hieke uprchl z Prahy po rozbití Třebického organizace.

Bondy, který v létě 1939 v Paříži navázal styk s vedoucími českými emigranty, přijal od nich úkol organizovat v Protektorátu Čechy a Morava výzvědnou službu. Později přijal ještě další úkol, pomáhat českým důstojníkům a dalším Čechům v ilegálním odjezdu z Protektorátu za účelem vstupu do českých legií, zřizovaných ve Francii.

K provedení těchto úkolů vytvořil Bondy po svém návratu z Francie do Prahy rozsáhlou organizaci. Po vzniku dnešní války uprchl do Budapešti. Odtud posílal do Francie prostřednictvím spojek z Protektorátu předávané zprávy, používaje kurýrní služby francouzského vyslanectví v Budapešti v období od listopadu 1939 až do jara 1940. Dále zřídil v Budapešti středisko k přijímání a dalšímu řízení bývalých českých důstojníků a čekatelů do české legie. Bondyova činnost měla za cíl ovlivnit výsledek války ve prospěch států, jež byly ve válečném stavu s Německou Říší a tak vytvořit podmínky k obnovení nezávislého českého státu. K dosažení tohoto cíle se Bondyova organizace zabývala špionáží a sabotáží. Jako vedoucí a velitelé této organizace se objevili v rámci jejich ostatní ilegální činnosti bývalí důstojníci, podplukovník Balabán a major Sadílek.

V tomto procesu se sleduje „Janouškova skupina", která se Sadílkem co nejtěsněji spolupracovala. V podstatě se zabývala 1. vyzvídáním zpráv politické, hospodářské a vojenské povahy, 2. náborem bývalých českých důstojníků a čekatelů, zvláště letců, pro českou legii, 3. odsunem českého státního návladního, Dr. Vančury, hledaného německou policií pro velezradu, do ciziny.
(Konec doslovného překladu, dále shrnutí stran 6 až 17 pod záhlavím B I, popis trestných činů Janouška.)

Ještě před vznikem války vznikly české odbojové organizace, které se zabývaly ilegálním zprostředkováváním odchodu osob do zahraničí. Pro tyto ilegální útěky Čechů z Protektorátu do legií hrálo velmi důležitou úlohu Veselí na Moravě, zejména po vypuknutí války s Polskem. Ústřední vedení akce pašování legionářů bylo v Praze v rukou podplukovníka Balabána a majora Sadílka. „Prostřednictvím plukovníka Svitáka získal major Sadílek pro své účely v únoru 1940 obžalovaného nadporučíka mimo službu Janouška, který byl právě tak jako Sviták po propuštění z činné vojenské služby zaměstnán v likvidačním oddělení bývalého ministerstva obrany. Úkoly oddělení, v němž byli Sviták a Janoušek zaměstnáni, spočívaly v uzavírání běžných obchodů s různými zbrojními továrnami, jež dříve pracovaly pro česko-slovenskou armádu. Na výslovné přání majora Sadílka představil Sviták Sadílka obžalovanému Janouškovi jeho krycím jménem jako „doktora Navrátila". Při následujících opakovaných návštěvách učinil major Sadílek obžalovaného Janouška za přítomnosti Svitáka svým důvěrníkem." Vyzval Janouška, aby jel do Veselí, vyhledal syna majitele hotelu Andrýsek a řekl mu, že v Praze byli zatčeni německou státní policií Čamský a Všetulová, kteří převáděli legionáře. Dále měl zjistit pobyt Kozáka a „Martina" Pavlínka, kteří měli nahradit zatčené. Janoušek jel koncem března do Veselí, navázal styk s Andrýskem a Pavlínkem a setkal se s paní Kovalčíkovou, která si mu stěžovala, že zatím zatčený Binek žádal příliš vysoké poplatky za pašování. Andrýsek také seznámil Janouška s dělníkem Františkem Nečartou, který byl ochoten zapojit se do organizace k pašování legionářů, a přivedl též svého bratra, učitele Josefa Nečartu, který souhlasil s doručením důvěrné zprávy na Slovensko. Dále byl v hotelu přítomen neznámý člověk z Brna, jehož jméno Janoušek zapomněl.

„Po svém návratu do Prahy podal Sadílkovi zprávu o svých zjištěních ve Veselí a o výsledcích činnosti, kterou tam vyvíjel. O zkušenostech, získaných ve Veselí, zpravil také plukovníka Svitáka." V Praze seznámil Janoušek paní Kovalčíkovou, která s ním odjela z Veselí do Prahy, s majorem Sadílkem. Představil jí ho jako „doktora Navrátila" v restauraci Baumgarten (Pod kaštany?) a ona se s ním dohodla na svém novém krycím jménu „Eva". Brzy poté jel Janoušek do Veselí po druhé, aby se setkal s mezitím propuštěným „Martinem" Pavlínkem a dohodl s ním a paní Kovalčíkovou novou organizaci transportů. Měly se konat dvakrát týdně, v pondělí a ve čtvrtek, v tříčlenných skupinách a s novým systémem označování uprchlíků, kteří odevzdávali ve Veselí obálku s jménem Marta, obsahující číslo transportu a osoby. Tak číslo 456059/51/4 mělo tento skrytý význam: první čtyři čísla nemají žádný smysl, číslo 59 odpovídalo prvnímu transportu, číslo 51 ve zlomku bylo označením osoby skupiny a číslo čtyři udávalo počet osob ve skupině. Dne 3. července 1940 jel Janoušek do Moravské Ostravy, aby tu vyhledal podle Sadílkových instrukcí doktora Navrátila a pak do Hovoran u Hodonína, kde měl v čísle 486 vyhledat jakéhosi „Jana". Ti však odmítli spolupráci a Janoušek tedy odjel do Veselí za paní Kovalčíkovou, od níž se dozvěděl, že nějaký Szabo-Anitka v Nitře na Slovensku řídí další přechody do Budapešti. Poslal mu zprávu po učiteli Nečartovi. Na zpáteční cestě se zastavil v Brně u manžela paní Kovalčíkové, který mu sdělil, že další transporty nejsou možné, protože byl vyslýchán policií. 7. července se Janoušek vrátil do Prahy. Neměl příležitost sdělit výsledky cesty Sadílkovi, neboť ten byl zatčen již 4. července. „Místo toho se Janoušek zúčastnil porady s vedoucími ilegální důstojnické skupiny v Praze, s plukovníkem Balabánem a štábním kapitánem Moravcem. Dne 8. července 1940, z podnětu spoluobža-

Pokračování příště.

NEOPOZDĚTE SE!

Canada Savings Bonds

MAJÍ DŘIVĚJŠÍ DATUM.

Letošní kanadské úsporné bony se prodávají dříve-od 20.října do 1.listopadu. Kupte si je v kterékoliv bance či investujte od 20.října. Vaši úhradu můžete datovat 1.listopadu,kdy Vaše nové bony začnou přinášet úrok.

Jisté a bezpečné. Kanadské úsporné bony mají plnou záruku kanadské federální vlády. Jejich hodnota nikdy neklesne.

Kdykoliv směnitelné. Kanadské úsporné bony mohou se kdykoliv proměnit za hotové peníze. Peníze jsou Vaše, kdykoliv je potřebujete.

Vyhlášení nové úrokové míry v polovině října. Úroková sazba a omezení při nákupu budou vyhlášeny v polovině října,pokud se týče nových bonů. Další podrobnosti budou k dispozici kdekoliv jsou bony k dostání.

Neopozděte se! Nezapomeňte, že nové bony můžete koupit nejpozději 1.listopadu v jejich původní hodnotě. Bony mohou být staženy z prodeje kdykoliv.

Canada Savings Bonds
Les Obligations d'épargne du Canada

Canada

Z OKUPOVANÉHO ČESKOSLOVENSKA

Britská vláda zjistila,že plastické výbušniny používané irskými teroristy v sev.Irsku jsou čs.výroby,zn.SEMTEX,ze Semtína u Pardubic. Původním kupcem byl Khaddafi v Lybii. Čs.vláda "kategoricky" popřela,že výbušniny prodává irským teroristům přímo.--I čs.atleti se měli stát terčem teroristických útoků během letošních Zimních OH v Calgary,ale kan.policie na plot přišla. Zatkla na hranicích ve Windsoru skupinu chorvátských fanatiků asi se 40ti automatickými zbraněmi a ručními granáty.--V čs.vnitrozemí,obyčejně několik málo km od hranic,čekají čs.dopravní policajti a pokutují cizince,kteří nemají bezpečnostní pásy. Nikde na hranicích není ale uvedeno,že se tyto pásy musí nosit.--Veřejná soutěž byla vypsána na přestavbu vých.křídla Staroměstské radnice /proti Týnskému chrámu/; sešlo se 227 návrhů. Porota neudělila první dvě ceny a rozhodla,že se musí problém studovat dál. Veřejné ankety se účastnilo 24.500 občanů.--Česká Volyň měla v r.1939 skoro 40.000 obyvatel. Jedna z nejkrásnějších vesnic,Český Malín,byla zničena Němci 13.7. 1943. Přežilo jen 70 obyvatel asi ze 2.000. V červnu t.r. se v Žatci konala tryzna za zavražděné.--Známý předválečný sportovec,RNDr.Václav Drozda,se v Praze dožil "85". Za války byl vězněn.--Písemná pozůstalost MU Dr.Josefa Pelnáře se nachází v archivu Akademie věd v zámku Bečváry.--Čs.poštovní správa vydala známku s americkou vlajkou a budovou Kapitolu! Na aršíku je ovšem také sovětská vlajka a Kreml. Důvod: schůzka Reagana s Gorbačovem v Moskvě.--Pražský "Hlas Revoluce"přetiskl článek z moskevské "Pravdy" o sovětských vojácích,kteří za 2.války padli do něm. zajetí. Už nejsou považováni sice za zrádce SSSR,ale nikdo nevrátí životy těm,co po osvobození RA byli posláni na Sibiř a tam zahynuli.--V mez. dražbě v Písku koupil západoněm.milovník koní kladrubského bělouše za 6.000 am.dolarů. Celkově dražba 96ti koní přinesla čs.státu skoro 200. 000 am.dolarů.--Rusové skupují v ČSSR auta všech značek,dokonce i Moskviče a Volhy. Šíří se zvěsti,že je to předehra odchodu okupantů ze země.--František Bayer z Ústí n.L. byl svědkem smrti Karla Hašlera v Dachau. Také jistý Josef Karas,který žije v Praze.--Fr.Šejvl z Pardubic se domnívá,že by se v Zámečku /bylo tam za heydrichiády popraveno 194 vlastenců, včetně obyvatel Ležáků/ mělo zřídit museum.

Jednou větou

Kdyby žil,oslavil by grafický mistr Jaroslav Reichl z Rexdale, dne 11.9. své 90.narozeniny.--22. 10. uplyne 15 let od smrti mukla Josefa Hrubýho.--Zdenka Novotná-Cole pracuje pro Central Graphic Service v Torontě.Tel.363-1654.--Kalmánova opereta "Gypsy Princess" se dává v MacMillan divadle od 5. do8.10,vždy v 8 večer.--SVU v Torontě plánuje diskusní kroužky.J. Vrána podá zprávu o kongresu SVU výboru 21.9.--P.Eng.F.Leffler se z Ponty Pool,Ont.přestěhoval do Markhamu.--Pí Pálková hledá Míšu Sečanského.--David Kilgour,MP,měl vynikající projev k našim ve Vancouveru k 20.výročí sov.inváze.--Toronto se uchází o letní OH v r. 1996. Akci řídí býv.hokejista Paul Henderson.-- Zd.Šmerda hledá inž. Jana Jecha.Posl.adresa Montreal.--Angus Lake Lodge v Temagami,Ont. má tel./705/ 569-3868. Majitelé: manželé Tamchinovi a Zajíčkovi.--Čs.fed.rada vydala studii "Struggle for freedom and democracy in Czechoslovakia".Adresa:P.O.Box 529, Station "B",Ottawa,Ont. K1P 5P6.--B.Špačková nám věnovala 4 stránky oblíbených skautských písní z Murnau,z let 1949-50.--Paní Marie Morelová s dcerou Nelli prožily pěknou dovolenou na chatě poblíž Huntsville,Ont. Navštívily také oblast Haliburton.-- Paní Žofie Pospíšilová se vrátila z návštěvy příbuzných v ČSSR.--Duschenes Commission v Ottawě,která vyšetřovala v Kanadě usedlé možné vál.zločince,se rozhodla zatím nezveřejnit jména osob, které vyšetřovala. Zatím byli před soud postaveni jen dva muži:jeden Maďar a jeden Rumun. Většina prý jsou ale Ukrajinci.--V Bramptonu bude vbrzku otevřena nová divadelní scéna "Heritage Theatre" se 600 sedadly. Bude za mírný poplatek k pronajmutí multikulturním organizacím. Tel.Jennifer Kasper 793-4600.

Hon Barabara Mc Dougall: "Kanadská vláda chce svou politikou zaručit spravedlnost a rovnost pro každého, kdo se chce přistěhovat do země."
"Kanadský emigrační zákon zachovává humanitní a socialně spravedlivou tradici země se zřetelem na ekonomický a socialní rozvoj krajiny. Skutečný sen, těch co přicházejí do Kanady je mít nový a lepší domov pro všechny.
Informace a pomoc poskytuje nejbližší *Canada Immigration Centre.*

Employment and Immigration Canada
Barbara McDougall, Minister

Emploi et Immigration Canada
Barbara McDougall, ministre

Canada
This is our home & Canada

ČECHOSLOVÁCI v ZAHRANIČÍ

K.Kukal ze Švýcar hledá svého komplice z 50.let Vladimíra Rýdla.Snad okolí N.Y.?--Dáše Janglové,18,se podařilo vyemigrovat ze Švýcar do Kanady. Chce pokračovat ve skautské činnosti i na novém působišti.--Spisovatel Bedřich Svatoš,který žije v okolí Lille v severozáp.Francii,měl už třetí "mozkovou příhodu",ale zotavuje se díky zdravému selskému kořenu. Napsal nám o přírůstku do rodiny: první pravnuk se jménem Svatoš se narodil na vánoce 1987.-- Prof.Stanislav Auský se z USA přestěhoval do Itálie a obnovil ve Florencii stará přátelství. Daroval svou knihovnu a rozsáhlý archív Hoover Institutu ve Stanford,CA.--Podle listu "Telegraph" v Anglii byl novými úspornými opatřeními v Oxfordu na universitě postižen také dr.Tomín.--Mikuláš Mičatec promluvil na velkém veřejném shromáždění v Curychu k 20.výročí sov.inváze. Na trinuně bylo i několik vyšších představitelů švýc.fed.vlády.--Paní Eva Kaufmannová /dcera zesnulého čs.novináře-exulanta Rudolfa Kopeckého/ se z Petts Woods, Kent,přestěhovala do Orpington,Kent.--Podle římských "Listů",naši z lágrů v Rakousku a v Itálii mají možnost emigrovat jen do Kanady a USA,ale na obě země se čeká dlouho,vzhledem k návalu Poláků. Do Austrálie mohou vyjet jen ti,co tam mají příbuzné.--Sl.Dana Loewy-ová udělala na bonnské universitě M.A. z amerikanistiky. Plánuje studovat doktorát na Univ.of South California v L.Angeles. Její bratr Jiří se zabývá reprodukční technikou v chemigrafii. Hrdý otec /jinak redaktor "Práva Lidu"/ Jiří vzal celou rodinu na dovolenou do Švýcar a sešel se tam s přáteli K.Hrubým,J.Krejčím,J.Nedvědem a M.Tučkem.--Ing.Katarína M.,31/172,žijící ve Vídni,bez závazků,by si ráda dopisovala s přítelem v Kanadě či USA.--4.8.tomu bylo 15 let,co v obci Dürrenwaldstetten u Stuttgartu zemřel populární kněz,dp. Václav Vinš.--Dp.Vojtěch Engelhart, OSB,poslal W.Matuškovi noty,švédský text a český překlad písně "Öppna landskap" /autor:Ulf Lundell/.--"Tam Tam" ve Švýc.přetiskl zajímavou fotografii ze skautského sjezdu v Praze v r.1934. Jsou na ní:gen.Klecanda,prof.Svojsík a prof.J.Charvát.--V Brazilii má úspěch krajan Eduardo Dušek - jako zpěvák a pianista.--Grafik J.Vašinka /NSR/ by rád do Kanady.

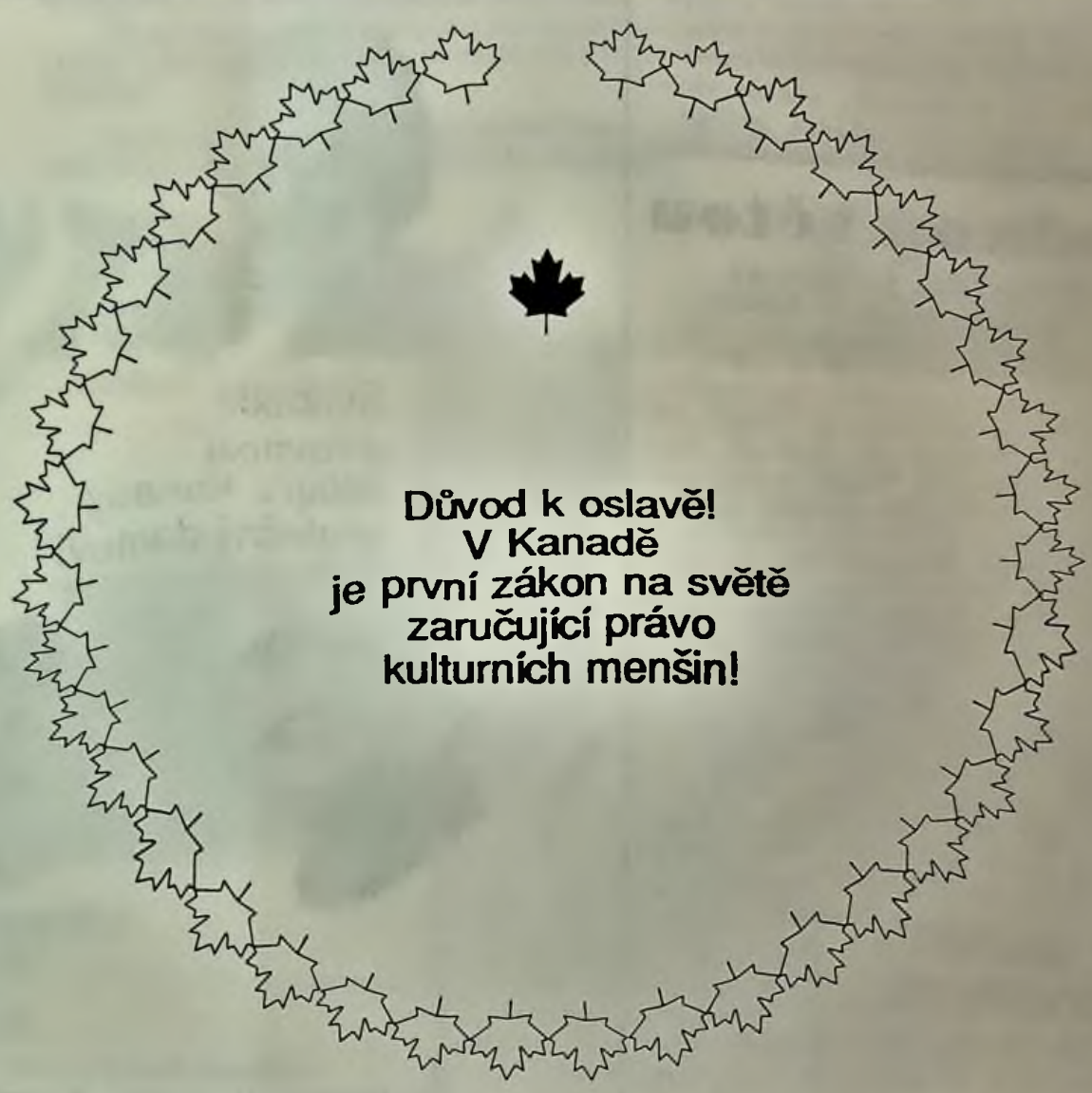
HODLÁTE-LI KOUPIT NEBO PRODAT
DŮM, OBCHOD, ŽIVNOST
NEBO JINÝ TYP NEMOVITOSTI..
obraťte se s důvěrou na
GEORGE J. B. DANES
Family Trust Corporation Realtor
Tel.439-1660 /anglicky/
266-1659 /česky/

DOMÁCÍ UZENINY
*
EVROPSKÉ LAHŮDKY

PARKLAND
MEAT PRODUCTS
ILJA
ŠANDA
2216 BLOOR WEST (u Runnymede)
TORONTO, ONT. M6S 1N4 TEL: 766-8338
Máme také houskové knedlíky.

NAŠI V USA

25.9.tomu bude 10 let,co v NY zemřel poúnorový exulant Josef Horák,do února 48 krajský tajemník Čs.sociální demokracie v Pardubicích.--24.10.oslaví "98" Sokolka Marie Provazníková-v Oregonu,USA.--Neuvěřitelné:25.10.to bude 20 let,co v Kal.zemřel Ivan Herben..--A 27.9. pět od odchodu čs.odboráře-exulanta Jana Sýkory.--V Plaza hotelu v NY se bude 7. 10.konat banket na počest 2.výročí založení exilové organizace "Central European Community".Byl pozván mj. albánský král Leka I., jakož i exiloví presidenti Polska,Chorvátska a ČSR. Diplomaté: bílé vázánky;hosté:černé vázánky Organizátorem večera je Wm.Viekman,3 East 15th St.,New York,NY, 10003,USA.--Miloš Halouzka s paní Irenou byli na kongresu SVU ve Washingtonu a od ledna plánují přesun z NJ do Kalifornie. Žili před léty v Montreálu.--Naši v okolí NY oslaví 70.výročí založení ČSR: 22.10.bude banket v hotelu Astoria Manor a 28.10.koncert v Metrop.Museu of Art,kde vystoupí R.Firkušný a dirigent Karel Husa.--Ve Wilber,Nebraska, nedávno volili "Miss Czech USA". Vyhrála L.Skalická,22,z Denver, Colorado,absolventka Univ.of Columbia,Missouri.--Slawek Walesa byl nedávno přijat pres.Reagenem k 30ti vteřinovému rozhovoru.. Je mu 15 let a převzal jménem otce plaketu od Am.Freedom Foundation.--Na poli golfu v USA vyniká krajan Joey Šindelář,30. Za 5 let vyhrál US$600.000.Rodák z Kentucky,vystudoval State Univ.of Ohio. --POLYGON vydal novou knihu I. Svitáka "Nulový bod",140 stran.

Canada Multicultural Act se nyní stal skutečností — a je prvním takovým zákonem na světě.

Zákon slibuje, že se zvětší tolerance a porozumění mezi všemi Kanaďany a uchrání naši zem od předsudků a diskriminace. Zároveň zákon slibuje stejná ústavní práva a svobody všem Kanaďanům, bez ohledu na jejich původ a umožňuje jim podělit se o kulturní dědictví.

Kanadská vláda uznává kulturní rozličnost jako základ kanadské identity. Je to podstata země, kterou nazýváme svým domovem a která se jmenuje Kanada.

Please send me information about the world's first Multiculturalism Act and a copy of the proclamation suitable for framing.
LANGUAGE PREFERENCE: ☐ English ☐ French
Please print clearly:
NAME: _____
ADDRESS: _____
_____ CITY: _____
PROV: _____ POSTAL CODE: _____
Mail to: Canadian Multiculturalism Act
Dept. of the Secretary of State of Canada
Communications Branch
Ottawa, CANADA K1A 0M5
MBE5-45

Department of the Secretary of State of Canada
Gerry Weiner, Minister of State for Multiculturalism

Secrétariat d'État du Canada
Gerry Weiner, Ministre d'État au Multiculturalisme

Canada
This is our home: O Canada